

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА

УДК 658.14: 336.71

DOI: 10.31732/2663-2209-2024-76-11-21

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Ігор Румик¹, Альона Бойко², Ірина Шилько³

¹Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна, e-mail: rutykii@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

²Магістрантка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна, e-mail: boikoas@krok.edu.ua

³Магістрантка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна, e-mail: shykio@krok.edu.ua

FEATURES OF THE FORMATION OF RESOURCE POTENTIAL AND ENSURING THE LIQUIDITY OF BANKING INSTITUTIONS IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Ihor Rumyk¹, Alyona Boyko², Iryna Shylko²

¹Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Finance, KROK University, Kyiv, Ukraine, e-mail: rutykii@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

²Graduate student, KROK University, Kyiv, 30-32 Tabirna st., 03113, Ukraine, e-mail: boikoas@krok.edu.ua

²Graduate student, KROK University, Kyiv, 30-32 Tabirna st., 03113, Ukraine, e-mail: shykio@krok.edu.ua

Анотація. У статті досліджено природу економічних процесів і необхідність управління ресурсним потенціалом комерційних банків. Розглянуто теоретичні засади поняття «ресурсний потенціал» на основі вивчення наукової літератури. За допомогою абстрактно-логічного методу розкрито сутність дефініції «ресурсний потенціал». Доведено твердження про те, що, незважаючи на розвиток фінансової теорії, у тому числі про ресурсний потенціал, який має багату наукову історію, питання формування та використання ресурсного потенціалу та забезпечення ліквідності банківських установ в умовах війни наразі залишається проблематичним як у теоретичному, так і в прикладному аспектах. У зв'язку з цим встановлено актуальність дослідження та визначення напрямів удосконалення управління ресурсним потенціалом комерційних банків в Україні в умовах воєнного стану. Метою статті є дослідження особливостей функціонування системи управління ресурсним потенціалом і ліквідністю комерційних банків. Визначено підходи до формулювання цілей і завдань, принципи побудови, процес управління ресурсним потенціалом та його інструментарій в умовах воєнного стану. Проаналізовано ресурсний склад і структуру групи державних банків, групи іноземних банків і банків приватного капіталу, а також ефективність управління ресурсним портфелем і банківською ліквідністю. Встановлено, що стабільність і подальше зростання інвестиційної активності комерційних банків залежить від зростання та зміцнення ресурсного потенціалу, підкріпленого стабілізаційними зусиллями воєнного часу. Проаналізовано динаміку ресурсного потенціалу банків України за 2021-2023 роки. З використанням методу порівняльного аналізу виявлено, що загалом трирічні фінансові показники комерційних банків демонструють позитивну динаміку. Досліджено основні показники результатів діяльності банківської системи України у 2021-2023 роки. Оцінено у динаміці зміни показників ліквідності комерційних банків. Теоретичні та практичні результати дослідження дали змогу сформулювати рекомендації щодо підвищення ефективності управління ресурсами комерційних банків в умовах глобальних дисбалансів, невизначеності та російського вторгнення на територію України. Отримано результати, які підкреслюють важливість процесу управління ресурсним потенціалом і ліквідністю банків у сучасних умовах і необхідність продовження пошуків резервів ефективною діяльності.

Ключові слова: ресурсний потенціал, банк, ліквідність, нормативи, банківська система, воєнний стан.

Формул: 0, рис.: 1, табл.: 3, бібл.: 22

Abstract. The article examines the nature of the economic processes and the need to manage the resource potential of commercial banks. The theoretical basis of the concept of "resource potential" was considered based on the study of scientific literature. Using the abstract-logical method, the essence of the definition of "resource potential" was revealed. The statement is proved that, despite the development of financial theory, including resource potential, which has a rich scientific history, the issue of formation and use of resource potential in war conditions currently remains problematic in both theoretical and applied aspects. In this regard, the relevance of the research and determination of directions for improving the management of the resource potential of commercial banks in Ukraine in the conditions of martial law has

been established. The aim of the article is to study the peculiarities of the functioning of the resource potential and liquidity management system of commercial banks. The approaches to the formulation of goals and objectives, the principles of construction, the process of resource potential management and its tools in the conditions of martial law are determined. The resource composition and structure of banking institutions of state banking groups, banks of groups of foreign banks and banks of private capital, as well as the efficiency of resource portfolio and liquidity management, were analyzed. The stability and further growth of investment activity of commercial banks depends on the growth and strengthening of the resource potential, which is currently supported by wartime stabilization efforts. The dynamics of the resource potential of Ukrainian banks for 2021-2023 have been analyzed. Using the method of comparative analysis, it was found that, in general, the three-year financial indicators of commercial banks show positive dynamics. The dynamics of changes in the liquidity indicators of commercial banks were assessed. The main indicators of the results of the banking system of Ukraine in 2021-2023 were studied. The theoretical and practical results of the study include recommendations for improving the efficiency of resource management of commercial banks in conditions of global imbalances, uncertainty and a full-scale Russian invasion of the territory of Ukraine. The results were obtained, which emphasize the importance of the resource potential management process in the modern complex conditions of functioning of Ukrainian commercial banks and the need to continue the scientific search for reserves for the effective operation of banks in the conditions of martial law.

Keywords: resource potential, bank, liquidity, standards, banking system, martial law.

Formulas: 0, fig.: 1, tabl.: 3, bibl.: 22

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України в умовах війни та в питанні виходу з кризового стану особливе місце посідає завдання створення ефективної банківської системи. Банки виконують важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворення їх у реальний капітал для здійснення різноманітних кредитних, інвестиційних та інших видів діяльності з метою задоволення потреб економіки в додаткових ресурсах. Ресурсна база банку та його ліквідність мають важливий взаємозв'язок, особливо під час війни. Військові дії знижують економічну активність, що впливає на зменшення депозитів і доходів клієнтів, основних джерел ресурсної бази. Водночас банки стикаються з підвищеним попитом на ліквідність через необхідність підтримки виплат, кредитування критично важливих галузей та зростання фінансових ризиків. Тому необхідною умовою ефективного функціонування банку, як специфічного господарського товариства, є створення відповідної ресурсної бази, тобто сукупності коштів, які знаходяться в розпорядженні банку з різних джерел і використовуються банком для здійснення активної господарської діяльності. Від формування банківських ресурсів залежать масштаби банківської діяльності та величина очікуваного прибутку. Тому надзвичайно важливим є розуміння

природи, ресурсного потенціалу та джерел формування банківських ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи важливість формування достатнього ресурсного потенціалу комерційних банків як фінансових підприємницьких структур, питання на цю тему неодноразово висвітлювалося в різноманітній науковій літературі. Проте сучасна банківська діяльність все більше стикається з ризиками, зовнішніми викликами та невизначеністю, а тому потребує кваліфікованого управління ресурсами комерційних банків, що зумовлює актуальність наукових досліджень.

Проблема управління фінансовими ресурсами підприємницьких структур особливо актуалізувалася в умовах повномасштабного вторгнення та введення воєнного стану. Лише за наявності достатнього фінансового забезпечення та лише шляхом правильного вибору методів і джерел залучення фінансових ресурсів, визначення найкращого напрямку їх використання можна забезпечити фінансову стабільність і навіть зростання доходів (Румик, Плетенецька, & Царенок, 2023).

Аналіз літературних джерел показує, що на практиці різні автори наукових досліджень у своїх публікаціях по-різному інтерпретують поняття «банківські ресурси», «банківський капітал», «капітал банку», «ресурсний потенціал».

Розмежування цих, багато в чому схожих понять, важливе для повнішого розуміння їх природи, з'ясування функцій і наслідків, а отже, визначення їх впливу на роботу банківських установ.

На думку Андрейків, Сенищ, & Сивуляк (2016), ресурси банку – це сукупність грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні банку і використовуються ним для здійснення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій.

Відомі зарубіжні дослідники проблем функціонування фінансово-кредитної системи Campbell, C., Campbell, R., & Dolan (1988), досліджуючи ресурси банку, пропонують розглядати банківський балансовий звіт з точки зору права, де відображені депозити, позики й акціонерний капітал банку.

Дослідники Єрохін & Підбуртний (2023) вважають, що науково найбільш обґрунтованим є розгляд поняття «фінансові ресурси банку» на макро- та мікрорівні: на макрорівні як сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів банківської системи, які вона може згенерувати в певний період часу за визначених умов, а на мікрорівні як різновид роду грошові та немонетарні ресурси, доступні для тимчасового користування або зберігання банками.

Аналогічного підходу при дослідженні банківської ліквідності притримуються Лавренюк, & Журавльов (2023), які вважають, що на мікрорівні ліквідність означає здатність банку швидко і без додаткових витрат виконувати власні зобов'язання зі збереженням стійкості та забезпеченням безперервної діяльності, а макрорівень передбачає, що ліквідність – це здатність (спроможність) виконувати боргові зобов'язання перед вкладниками, кредиторами та засновниками банків, можливість активного залучення коштів юридичних та фізичних осіб, а також надання кредитів.

Краснова, & Громницька (2023) розглядають ліквідність банківської системи як складову динамічної спроможності банківської системи, що

забезпечує своєчасне виконання всіх зобов'язань усіх банків перед вкладниками, кредиторами та акціонерами, а також можливість залучати в необхідному обсязі вільні кошти від юридичних і фізичних осіб, надавати та інвестувати в розвиток країни.

Разом з тим, Криховецька & Кохан (2022) звертають увагу на те, що ресурсне забезпечення банку складається із власних фінансових ресурсів і зобов'язань, а тому важливо визначити та проаналізувати проблеми при формуванні кожного із зазначених видів.

Для забезпечення конкурентних переваг банківської установи на фінансовому ринку у контексті формування ресурсної бази важливим є дослідження депозитної політики банку. Так, на думку Мельничук, & Ковальчук (2020), депозитна діяльність банків передусім пов'язана із забезпеченням стабільної ресурсної бази.

Індивідуального підходу притримуються Мельник, Шевченко & Висоцька (2023), які вважають, що структура ресурсів окремих банків є індивідуальною і залежить від їхньої спеціалізації, особливостей діяльності, стану ринку кредитних ресурсів та інших чинників. Універсальні комерційні банки, які переважно займаються короткостроковим кредитуванням, використовують здебільшого короткотермінові депозити як джерело залучених коштів, натомість іпотечні банки, спеціалізовані на довгостроковому кредитуванні під заставу нерухомості, залучають кошти через емісію та реалізацію довгострокових зобов'язань (іпотечних облигацій).

Отже, банківські ресурси є основою діяльності банківських установ, оскільки вони сприяють можливості повноцінного здійснення банком своєї діяльності. Це потребує додаткових досліджень, які враховують виклики сьогодення, пов'язані з військовими діями та нестабільній фінансово-економічній ситуації.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в дослідженні особливостей формування ресурсів банківських установ і

забезпечення ліквідності банку та розробка рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Методичну основу статті складають методи системного підходу, порівняння, синтезу та аналізу, а саме: теоретичний – для висвітлення сутності та значення понять «банківські ресурси» та «ліквідність»; табличний і графічний – для представлення статистичних даних і аналітичних розрахунків; коефіцієнтний – для дослідження ліквідності банківських установ; узагальнення – для обґрунтування висновків дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. При вивченні ресурсної бази банків з точки зору ліквідності та у взаємозв'язку між ними, важливо зазначити, що для забезпечення високої ліквідності банківської установи необхідно надавати перевагу високоліквідним активам, хоча це може призвести до меншої доходності. Можна висловити припущення, що банки постійно стикаються з дилемою між максимізацією прибутковості установи та забезпеченням достатнього рівня ліквідності.

Надлишкова банківська ліквідність до фінансової кризи 2008 року розглядалася експертами банківського сектору як позитивне явище, тоді як її дефіцит вказував на ризикову діяльність і втрату довіри до банку з боку контрагентів. Однак, наразі наявність зайвої ліквідності банківських установ свідчить про неефективне використання вільних ресурсів банку, що може призвести до збитків та поступового витрачання ресурсів. Надмірна ліквідність банківської системи знижує ефективність інструментів монетарної політики. При цьому зайвий ліквідний ресурс у банківській системі створює інфляційний тиск в економіці, оскільки інфляція виникає внаслідок постійного збільшення грошової маси без відповідного економічного зростання, що призводить до підвищення цін.

Ліквідність банківської системи представляє сукупність наявних ліквідних коштів, що використовуються для обслуговування розрахунково-платіжних відносини в економіці країни, в тому числі

можливість надавати нові кредити. Вона формується під впливом ліквідності суб'єктів-комерційних банків, центрального банку і держави (Краснова, & Громницька, 2023).

Іноземні дослідники описують ліквідність як здатність банку здійснювати конвертацію активів в готівкові кошти з мінімальними витратами і без значного впливу на їх вартість. Також автори підкреслюють роль ліквідності на фінансових ринках і важливість ринкової ліквідності для забезпечення економічної стабільності (Gale, & Allen, 2007).

Sinkey (1998) ліквідність визначав як здатність банку або іншої фірми, що надає фінансові послуги, забезпечити ліквідність через наявність високоліквідних і високомобільних фінансових активів.

Слід зазначити, що вдосконалення управління процесом формування ресурсної бази банківських установ передбачає значне підвищення рівня капіталізації та концентрації банківського капіталу, формування оптимальної структури балансу банку на основі виваженої структури активів та пасивів, додаткового залучення коштів акціонерів, вкладників й інших джерел коштів на фінансовому ринку, використання прибутку та вдосконалення відповідних методів управління (Іноземцева, & Волкова, 2018).

Серед головних чинників, які пов'язують рівень розвитку банківської сфери і фінансову стабільність банківської системи України є: співпраця у євроінтеграційній та глобалізаційній фінансовій сфері; інтеграція банківського, промислового та торговельного капіталів (Золковер, & Обертинський, 2023).

Відповідно потенціал комерційного банку в першу чергу пов'язаний з його діяльністю в найближчому майбутньому і в довгостроковій перспективі. Національний банк України впроваджує спеціальні інструменти, зокрема рефінансування, для забезпечення ліквідності. Збалансована ресурсна база дозволяє банкам підтримувати довіру клієнтів і стабільність фінансової системи навіть в умовах кризи.

Таким чином, ефективне управління ліквідністю є ключовим для функціонування банківської системи у воєнний час.

Розглянемо динаміку ресурсного потенціалу банків України за 2021-2023 роки, станом на 1 грудня відповідного року у Табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка ресурсного потенціалу банків України, 2021-2023 рр., млн грн

Складові ресурсної бази	Роки			Абсолютне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Пасиви, усього	1979298	2243915	2748813	264617	504898
Капітал	244081	218910	337407	-25171	118497
з нього: статутний капітал	481537	407022	404751	-74515	-2271
Частка капіталу у пасивах (капіталомісткість), %	12,33	9,76	12,27	-2,57	2,51
Зобов'язання банків	1735217	2025006	2411406	289789	386400
з них: кошти суб'єктів господарювання	705421	838362	1142474	132941	304112
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	26124	6515	6931	-19609	416
Кошти фізичних осіб	699752	889485	1034224	189733	144739
Кошти небанківських фінансових установ	40987	51645	53438	10658	1793

Джерело: розраховано авторами на основі НБУ (2023)

Як свідчать дані таблиці 1, у 2022 році обсяг капіталу банківських установ зменшився на 25171 млн грн порівняно з попереднім роком і досяг 218910 млн грн. У 2023 році спостерігалось суттєве зростання капіталу – він склав 337407 млн грн, що більше на 118497 млн грн від попереднього року.

Обсяг зобов'язань банків України у 2022 році зріс завдяки суттєвій девальвації національної валюти та досяг 2025006 млн грн. У 2023 році кошти суб'єктів господарювання склали 1142474 млн грн,

що на 304112 млн грн більше, ніж у 2022 році. Кошти фізичних осіб також зростали за роками, досягнувши 889485 млн грн у 2022 році та 1034224 млн грн у 2023 році.

Проте, строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків, зменшилися: у 2022 році знизилися на 19609 млн грн порівняно з 2021 роком і склали 6931 млн грн у 2023 році.

Результативність діяльності банківської системи України за 2021-2023 роки розглянемо у Табл. 2.

Показники результативності діяльності банківської системи України у 2021-2023 рр.

Показники	Роки		
	2021	2022	2023
<i>Доходи, всього, млн грн</i>	273863	357549	446804
Процентні доходи, млн грн	168746	217053	304437
Комісійні доходи, млн грн	93162	85622	97061
Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу, млн грн	-77	43482	30264
Інші операційні доходи, млн грн	7488	8126	8364
Інші доходи, млн грн	3175	2413	4621
Повернення списаних активів, млн грн	1370	853	2056
<i>Витрати, всього, млн грн</i>	196488	335628	364124
Процентні витрати, млн грн	51097	65358	103043
Комісійні витрати, млн грн	35186	35449	47084
Інші операційні витрати, млн грн	18244	17875	18481
Загальні адміністративні витрати, млн грн	78293	82434	92325
Інші витрати, млн грн	3855	5951	8727
Відрахування в резерви, млн грн	3448	121204	17813
Податок на прибуток, млн грн	6364	7356	76650
<i>Чистий прибуток (збиток), млн грн</i>	77376	21921	82680
Коефіцієнт ефективності діяльності, %	39,38	6,53	22,71
Загальні адміністративні витрати/ доходи, %	28,59	23,06	20,66
Рентабельність активів, %	3,81	1,02	5,62
Рентабельність капіталу, %	32,90	9,33	52,77

Джерело: розраховано авторами на основі НБУ (2023)

Як свідчать дані таблиці 2, найбільш фінансово скрутним роком для банківської системи України виявився 2022 рік. Наслідки повномасштабного вторгнення відразу ж проявилися на показниках результативності банків. В 1,7 разів зросли витрати, порівняно з 2021 роком. Зокрема, виникла потреба суттєвого накопичення відрахувань у резервні фонди, де зростання становило більш, ніж у 35 разів: з 3448 млн грн у 2021 році до 121204 млн грн у 2022 році. У 2022 році відчутно погіршилися: коефіцієнт ефективності діяльності – на

32,85 п.п., рентабельність активів – на 2,79 п.п., рентабельність капіталу – на 23,57%.

Однак, не дивлячись на надзвичайно складну ситуацію 2022 року, надалі в 2023 році банківська система України змогла не тільки витримати серйозні фінансові негаразди, пов'язані з широкомасштабною війною, але і значно покращити показники результативності діяльності не тільки порівняно з 2022 роком, а навіть з довоєнним 2021 роком.

Про це свідчить покращення практично всіх абсолютних і відносних

показників, які характеризують прибутковість діяльності. Так, величина чистого прибутку зросла у 2023 році в 3,8 разів у порівнянні з 2022 роком і на 6,85% відносно 2021 року. Рентабельність активів збільшилася на 4,60 п.п. до 2022 року і 1,81 п.п. до 2021 року. Рентабельність капіталу збільшилася на 43,44 п.п. у порівнянні з 2022 роком і 19,87 п.п. відносно 2021 року (див. Табл. 2).

Таким чином, у 2023 році маємо ситуацію, в якій банківська система України демонструвала ефективні дії щодо стабілізації ситуації в банківському секторі та змогла покращити показники своєї діяльності.

Розглянемо детальніше структуру зобов'язань банківської системи за групами банків (Рис. 1).

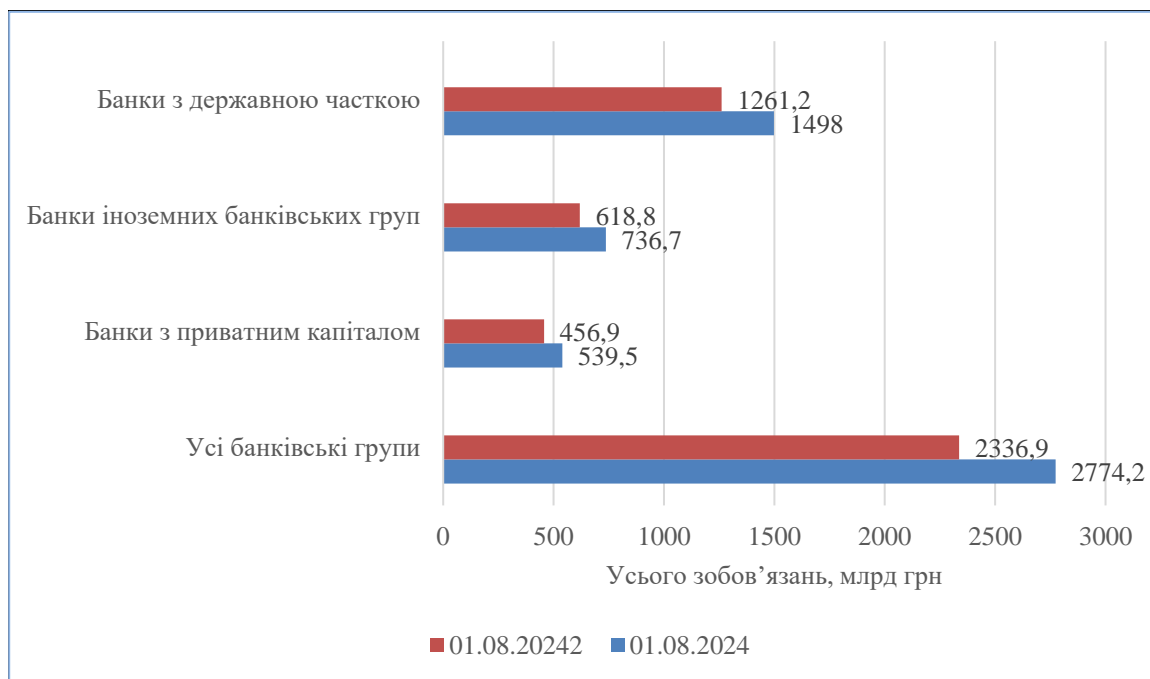

Рис. 1. Структура зобов'язань банківської системи за групами банків

Джерело: побудовано авторами на основі АУБ (2024)

Як свідчать дані рис. 1, зобов'язання банків мають тенденцію до збільшення за аналізований період у всіх групах банків. Варто відзначити, що найбільші зобов'язання має група банків з державною часткою – 53,97% на 01.08.2023 року та 54,00% на 01.08.2024 року. Тобто, більше половини всіх зобов'язань припадає на групу банків з державною часткою. Далі йдуть банки іноземних банківських груп, що збільшили свою базу фондування на 117,9 млрд грн або 19,05% за аналізований період, а саме: з 618,8 млрд грн на 01.08.2023 року до 736,7 млрд грн на 01.08.2024 року. Це є позитивним явищем, яке демонструє ефективність процесу управління ресурсами в цій групі.

Найменші зобов'язання мають банки з приватним капіталом – у середньому 19,50%.

Варто зауважити, що загальні зобов'язання за банківською системою значно зросли, зокрема за рахунок коштів суб'єктів господарювання та коштів фізичних осіб (див. Табл. 1).

Окрему увагу варто звернути на системно важливі банки України, що являють собою установи, банкрутство або неналежне функціонування яких може створити системні ризики для фінансової системи (Гатаулліна, & Клименко, 2022).

Ресурсні проблеми банків обумовлені багатьма факторами як зовнішнього, так і

внутрішнього характеру. Зовнішніми чинниками впливу є:

– незадовільний стан світової та національної фінансово-економічних систем;

– недосконалість грошово-кредитної політики центрального банку, недосконалість законодавчої бази, відсутність довіри до кредитних установ;

– нерозвиненість ринку страхування та фондового ринку тощо (Фурсова, & Капелюшна, 2015).

Найбільш значущим внутрішнім чинником, що спричиняє накопичення ресурсних проблем у банках, є недостатній рівень їх капіталізації. Це призводить до ненадійності, нестабільності та нездатності банків пристосовуватися до несприятливих змін ринкової кон'юнктури. Вирішення проблем, що виникають під впливом зазначених чинників, вимагає від банків оптимізації управління ресурсним потенціалом.

З метою покращення фінансової стабільності і ресурсної бази банківських установ Національний банк України запровадив пруденційні нормативи ліквідності на консолідованій основі – коефіцієнти покриття ліквідністю (LCR_k) та чистого стабільного фінансування (NSFR_k). Ці нормативи для банків запроваджені в Україні у 2018 та 2019 роках відповідно (НБУ, 2024).

Упровадження нормативів LCR_k та NSFR_k для банківських груп є черговим кроком до наближення нормативно-правових актів Національного банку до стандартів Європейського Союзу.

Норматив LCR_k відображає мінімально необхідний рівень ліквідності банківської групи для покриття чистого очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію, NSFR_k – мінімально необхідний рівень стабільного фінансування банківської групи на горизонті один рік.

Передбачено поетапне впровадження нових вимог:

- до 01 жовтня 2024 року банки, які є відповідальними особами банківських груп, мають розробити внутрішньогрупові положення щодо розрахунку коефіцієнтів LCR_k та NSFR_k;

- 01 жовтня 2024 року розпочнеться піврічний тестовий період розрахунку LCR_k та NSFR_k, з урахуванням результатів якого розглядатиметься питання щодо скасування нормативів поточної ліквідності (Н5к) і короткострокової ліквідності (Н6к);

- з 01 квітня 2025 року банківські групи мають дотримуватися нормативного значення LCR_k і NSFR_k у розмірі не менше ніж 100% (НБУ, 2024).

При аналізі ліквідності банківської системи України важливо дослідити наступні показники (Табл. 3):

Таблиця 3

Динаміка показників ліквідності банківської системи України

Показники	01.01.2022	01.07.2022	01.01.2023
Кількість діючих банків	71	68	67
LCR _{вв} середнє значення по банківській системі, %	464,06	748,56	1516,19
LCR _{вв} середнє значення по групі ощадних банків, %	328,71	335,04	452,58
LCR _{ів} , середнє значення по банківській системі, %	381,11	911,69	868,82
LCR _{ів} , середнє значення по групі ощадних банків, %	281,44	229,53	356,85
NSFR середнє значення по банківській системі, %	222,23	194,23	238,06
NSFR середнє значення по групі ощадних банків, %	130,22	129,72	145,85

Джерело: складено авторами на основі Грудзевич, & Дребот, (2023) і НБУ (2023)

Як свідчать дані табл. 3, протягом аналізованого періоду з 01 січня 2022 до 01 січня 2023 року ліквідність банківських установ в Україні залишалась доволі високою. Всі нормативи-показники мали тенденцію до суттєвого зростання, причому це спостерігалось як у цілому по банківській системі, так і окремо по групі ощадних банків.

На думку экс-голови НБУ К. Шевченка, Національний банк не зможе самостійно впоратися з тиском ліквідності на поточних рахунках. Потрібні рішучі кроки й від інших учасників фінансового ринку:

- Міністерство фінансів має не забувати про зобов'язання за Меморандумом МВФ щодо підняття дохідності за ОВДП до ринкової. Це дозволить не тільки залучати необхідні для держбюджету кошти, а й дати поштовх розвитку внутрішньому борговому ринку;

- Міністерство фінансів має поліпшити комунікації з фінансовою спільнотою, яка має розуміти плани урядовців щодо подальших дій, концепції розвитку ринку має поліпшити комунікації з фінансовою спільнотою, яка має розуміти плани урядовців щодо подальших дій, концепції розвитку ринку;

- державні банки, передусім маркет-мейкери депозитного ринку фізичних осіб, мають завзятіше реагувати на сигнали Нацбанку щодо підвищення ставок. Не слід покладатися лише на залучення коштів на вимогу. Модель із залученням дешевих коротких грошей і вкладання їх у депозитні сертифікати містить у собі великі ризики для держбанків і фінансової системи в цілому;

- банкам слід переглянути свою відсоткову політику на депозитному ринку. Одночасно треба докласти максимум зусиль для подовження ресурсної бази (Шевченко, 2024).

Одним з ефективних шляхів удосконалення процесу управління ресурсним потенціалом комерційного банку є впровадження автоматизованих систем аналізу даних. Ці системи можуть оптимізувати збір, обробку й аналіз

величезних обсягів даних, надаючи цінну інформацію про розподіл і використання ресурсів у банку. Завдяки автоматизації процесів аналізу даних комерційні банки можуть розширити свої можливості прийняття рішень, оптимізувати стратегії управління ресурсами та визначити сфери для вдосконалення. Використовуючи автоматизовані системи для аналізу даних, комерційні банки можуть ефективно використовувати свій ресурсний потенціал і сприяти досконалості операцій у фінансовому середовищі, що швидко розвивається.

Використання технології блокчейн відкриває ще одну можливість для підвищення безпеки та прозорості управління ресурсами в комерційних банках. Технологія блокчейн пропонує децентралізовану та незмінну систему реєстру, яка безпечно записує транзакції та обмін даними. Впроваджуючи технологію блокчейн, комерційні банки можуть досягти наступних переваг:

- посилені заходи безпеки для захисту конфіденційної фінансової інформації;

- підвищення прозорості та відстеження транзакцій;

- спрощені процеси дотримання нормативних вимог;

- зниження операційних витрат, пов'язаних із традиційними банківськими системами.

Запровадження технології блокчейн може революціонізувати практику управління ресурсами в комерційних банках, прокладаючи шлях до більшої ефективності, довіри та інновацій у фінансовому секторі (Бойчук, 2023).

З дослідження поточного стану ресурсного потенціалу банків в Україні можна визначити, що основною метою управління ресурсним потенціалом банків є збільшення обсягу ресурсів з метою підтримки достатньої ліквідності кожного банку та забезпечення його прибутковості. Це призводить до відповідного зростання вартості власного капіталу комерційного банку. Для досягнення цієї мети необхідно:

- посилення довіри населення до банків шляхом збільшення власного

капіталу, підвищення ефективності державного гарантування вкладів, вдосконалення комунікації з громадськістю та покращення інформованості клієнтів про діяльність банків;

- формування оптимального складу ресурсів банку відповідно до його стратегічних потреб і можливостей фінансового ринку;

- впровадження сучасних методів управління ризиками, пов'язаними з формуванням ресурсної бази;

- динамічне збільшення власного капіталу до рівня, достатнього для забезпечення ефективної діяльності банку та підтримання його надійності;

- підвищення ефективності кредитної політики, забезпечення збалансованості за вартістю, темпами і строками з ресурсною політикою, зниження частки ризикових (проблемних) активів та збільшення частки ліквідних активів (Перевозова, Боднарчук, & Політова, 2019).

Висновки. Ресурсний потенціал банківської установи – це сума всіх коштів, що є в розпорядженні банку, та сума коштів, яку банк спроможний використовувати в результаті ефективної банківської діяльності. Основною проблемою, з якою стикаються банківські установи, є залучення та утримання відповідних банківських ресурсів. Тому банківським установам необхідно створювати нові банківські продукти, вдосконалювати технічні процеси та загальні системи управління

обслуговуванням клієнтів. Крім того, комерційні банки повинні розробити ефективну клієнтську політику, яка передбачає розробку спеціальних програм для розвитку вигідних відносин з вкладниками та клієнтами. Від того, наскільки банк приділяє увагу процесу формування та використання банківських ресурсів, залежить його здатність ефективно надавати банківські послуги клієнтам.

Зазначимо, що державне регулювання діяльності банків має значний вплив на ресурсну базу банку. Під час повномасштабного російського вторгнення основними завданнями банківської регуляторної політики є підтримання фінансової стабільності та надійності банків, збереження довіри вкладників і кредиторів до банків, підвищення капіталізації банків. Банки мають задовольняти зростаючий попит економіки на кредитні ресурси. Ресурсна база банківсько-фінансових установ має бути реальною, що визначається сучасними економічними умовами країни та можливістю відновлення в майбутньому.

Подальші дослідження з даної тематики доцільно присвятити поглибленому вивченню питань, що стосуються тенденцій змін показників ліквідності банківських установ та їх вплив на формування ресурсної бази і результативність діяльності банків в умовах економічної невизначеності

Література:

1. Андрейків Т.Я., Сенещ П.М., & Сивуляк М.М. (2016). Суть та значення фінансових ресурсів банку в забезпеченні його стабільності. *Підприємництво і торгівля*, 20, 64-70. URL: http://journals-lute.lviv.ua/journal/20_2017/14.pdf
2. АУБ (2024). Структура зобов'язань в розрізі банківських груп. URL: <https://aub.org.ua/analityka-aub>
3. Бойчук, С.О. (2023). Роль блокчейн в системі фінансових інновацій. *Ефективна економіка*, 12. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/2744/2780>
4. Gale D., Allen F. (2007). *Understanding Financial Crises*. Oxford University Press. URL:

- <https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php.pdf0%9D%2C%20p.%201-26.pdf>
5. Гатаулліна, Е., & Клименко, М. (2022). Особливості сучасної структури банківської системи України. *Економіка та суспільство*, 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1204>
6. Грудзевич, У., & Дребот, Н. (2023). Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-75>
7. Єрохін С.А., & Підбуртний, В.В. (2023). Управління фінансовими ресурсами банку в

- сучасних умовах на прикладі АТ КБ «ПриватБанк». *Актуальні проблеми економіки*, 1(259), 35-42. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/01/2.23._topic_Sergii-A.-Ierokhin-Vladyslav-V.-P%D1%96dburtn%D1%96%D1%96-35-42.pdf
8. Золковер, А., & Обертинський, Б. (2023). Інвестиційний потенціал банків як запорука фінансової стабільності банківської системи України в умовах післявоєнного відновлення. *Журнал стратегічних економічних досліджень*, 3(14), 27-37. DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.3
9. Іноземцева Є.В., & Волкова В.В. (2018). Концептуальні засади удосконалення формування ресурсного потенціалу банку. *Економіка і організація управління*, 4(32), 56-64. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2018.4.6>
10. Краснова, І.В., & Громницька, І.Ю. (2023). Структурна позиція ліквідності банківської системи в циклічних умовах. *Ефективна економіка*, 9. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.19>
11. Криховецька, З., & Кохан, І. (2022). Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Економіка та суспільство*, 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10>
12. Лавренюк, В.В., & Журавльов, О.С. (2023). Управління ліквідністю банків на макро- та мікрорівнях. *Проблеми економіки*, 2(56), 213-223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-2-213-223>
13. Мельник, С.І., Шевченко, Н.В., & Висоцька, І.Б. (2023). Банківська система: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Bankivska-systema-.Melnyk.2023.pdf
14. Мельничук, Н.Ю., & Ковальчук, С.С. (2020). Депозитна діяльність банківських установ у контексті формування їхньої ресурсної бази. *Науковий погляд: економіка та управління*, 1(67). URL: http://www.scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/1_67_2020/28.pdf
15. НБУ (2023). Наглядова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
16. НБУ (2024). Упроваджуються нормативи ліквідності LCR та NSFR для банківських груп. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/uprovadjuyutsyanormativi-likvidnosti-lcr-ta-nsfr-dlya-bankivskih-grup>
17. Перезозова, І.В., Боднарчук, О.І., Боднарчук, О.Г., & Політова, А.С. (2019). Нормативно-правові аспекти банківського регулювання та забезпечення надійності банківської системи України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 1(28), 26-35. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcapter.v1i28.162989>
18. Румик, І., Плетенецька, С., & Царенок, О. (2023). Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах воєнного стану. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 4(72), 9-19. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2023-72-9-19>
19. Campbell, C.D., Campbell, R.G., & Dolan, E.G. (1988). *Money, banking, and monetary policy*. Dryden Press, Chicago. URL: <https://archive.org/details/moneybankingmone0000camp/page/n7/mode/2up>
20. Sinkey, J.F. (1998). *Commercial Bank Financial Management in the Financial Services Industry*. 5th Edition. Macmillan Publishing Company. URL: <https://archive.org/details/commercialbankfi0000sink/page/n7/mode/2up>
21. Фурсова, В.А., & Капелюшна, М.О. (2015). Формування ресурсної бази комерційних банків: сучасний стан і перспективи розвитку. *Відкриті інформаційні та комп'ютерні інтегровані технології*, 49, 118-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2015_49_47
22. Шевченко, К (2024). Що робити з надлишковою ліквідністю банків. URL: https://lb.ua/blog/kyrylo_shevchenko/544689_shcho_robiti_z_nadlishkovoyu_likvidnistyu.html